

2021-12-09

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2021/1150

Revidering av reglemente för kundval

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta följande.

Kommunfullmäktige antar förslag på revidering av reglemente för kundval enligt bilaga 4 till tjänsteskrivelse daterad den 9 december 2021.

Sammanfattning

I samband med att äldrenämnden den 27 oktober 2021 reviderade de specifika auktorisationsvillkoren för särskilt boende för äldre, hemtjänst, ledsagning och avlösning och dagverksamhet att hemställa hos kommunfullmäktige om revidering av reglementet för kundval för att kunna ställa krav på utdrag ur misstanke- och belastningsregister inom nämndens berörda kundval, utöver när det krävs enligt lag.

Med anledning av äldrenämndens hemställan har en översyn av auktorisationsvillkoret som avser utdrag ur belastningsregistret skett. En revidering föreslås som innebär att det i samtliga kundval (oavsett om det finns lagkrav på inhämtande av registerutdrag eller inte) kan ställas krav på att personal som anställs inom ramen för anordnarens verksamhet inom kundvalet ska uppvisa registerutdrag till anordnaren.

Ärendet

Reglemente för kundval

Nacka kommun tillämpar idag ett auktorisationssystem (valfrihetssystem) som benämns kundval. Kundval är ett alternativ till upphandling enligt lagen om upphandling och att driva verksamhet i egen kommunal regi. I reglementet för kundval definieras kommunens kundvalssystem för att säkerställa att samtliga kundval innehåller tydliga auktorisationsvillkor samt att uppföljningen är enhetlig och transparent.

Efter att stadsledningskontoret under 2020 initierat ett större projekt för att se över kommunens kundval, däribland reglementet för kundval, beslutade kommunfullmäktige den 12 april 2021 (§ 182) att revidera reglementet för kundval. I det reviderade reglementet infördes bland annat nya sanktionsmöjligheter vid brister.

Auktorisationsvillkoren renodlades och förenklades även utifrån synpunkter från nämnder som tillämpar kundval i kommunen.

Särskilt om utdrag ur belastningsregister

I det tidigare reglementet för kundval angavs under punkten 17 i de generella auktorisationsvillkoren följande.

Ansvarig för verksamheten och samtliga personal som anställs ska till anordnaren lämna ett registerutdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister. Utdraget får vara högst ett år gammalt. Register avseende samtliga inom verksamheten ska finnas tillgängliga vid uppföljning/ tillsyn.

I nuvarande reglemente för kundval framgår av punkten 16 i de generella auktorisationsvillkoren följande.

I förekommande fall: Om det av lag ställs krav på utdrag ur belastningsregister ska ansvarig för verksamheten och/ eller anordnarens personal uppvisa ett sådant utdrag för anordnaren. Utdraget som uppvisas för anordnaren ska vara högst ett år gammalt. En logg över uppvisade utdrag ska finnas tillgänglig hos anordnaren.

Ovan ändring i reglementet innebär att det numera enbart finns krav på utdrag ur belastningsregistret om det finns ett lagkrav på att ett utdrag ur belastningsregister ska ske. För kommunens kundval finns det lagkrav inom kundval för förskola och musikskola. För övriga kundval ger inte reglementet stöd för att kräva att anordnarens personal ska uppvisa utdrag ur belastningsregistret.

Äldrenämndens beslut utifrån önskemål om krav på utdrag ur misstanke- och belastningsregister

I samband med att äldrenämnden den 27 oktober 2021 reviderade de specifika auktorisationsvillkoren för särskilt boende för äldre, hemtjänst, ledsagning och avlösning och dagverksamhet beslutade nämnden att hemställa hos kommunfullmäktige om revidering av reglementet för kundval för att kunna ställa krav på utdrag ur misstanke- och belastningsregister inom nämndens berörda kundval, utöver när det krävs enligt lag.

Av beslutsunderlaget till äldrenämnden konstateras att kravet på att anordnaren och dess personal ska uppvisa utdrag från belastningsregistret är borttaget i samband med kommunfullmäktiges revidering av reglementet för kundval. Enligt det nya generella villkoret ska kommunen endast kräva in utdrag ur belastningsregistret när det av lag ställs krav på detta, vilket det inte gör för äldreomsorgens verksamheter.

Lagliga förutsättningar för att begära utdrag ur belastningsregister

Registerkontroller kan indelas i tre olika typer; obligatorisk, fakultativ och informell kontroll.

Obligatorisk registerkontroll

En obligatorisk registerkontroll innebär att arbetsgivaren är skyldig att begära att den som erbjuds anställning lämnar utdrag ur belastningsregistret. Detta gäller till exempel enligt skollagen (2010:800) inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Den som inte lämnat ett registerutdrag får inte anställas. Skollagen gäller även uppdragstagare med flera, lärarstudenter och vissa vuxenstuderande samt deltagande i arbetsmarknadspolitiska program. Motsvarande skyldigheter att kontrollera registerutdrag gäller enligt:

- lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, (enligt den här lagen finns också krav på utdrag enligt lagen (1998:621) om misstankeregister)
- lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,
- lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn (gäller vid anställning).

Arbetsgivaren är inte skyldig att utföra registerkontroll annat än i de fall som finns angivna i lag.

Fakultativ registerkontroll

Vissa bestämmelser ger arbetsgivaren en möjlighet att begära registerutdrag. Det är i dessa fall frivilligt för arbetsgivaren att kontrollera en arbetssökandes belastningsregister. Sådana bestämmelser finns i:

- lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn (gäller den som utan att vara anställd har uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn), och
- förordningen (1999:1134) om belastningsregister, avseende personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare (här har arbetsgivaren själv rätt att begära ut utdraget).

Informell registerkontroll

Arbetsgivare som inte omfattas av den författningsreglerade registerkontrollen har inte någon uttrycklig rätt enligt lag att begära att en arbetssökande eller en arbetstagare visar upp ett belastningsregisterutdrag inför eller under en anställning. Avsaknaden av en sådan reglering innebär dock inte att det är förbjudet för arbetsgivaren att begära att en arbetssökande eller en arbetstagare själv begär ett utdrag ur belastningsregistret i syfte att visa det för arbetsgivaren. Utdragen begärs i dessa fall med stöd av den rätt till insyn i belastningsregistret som tillkommer den enskilde. Utdraget innehåller integritetskänsliga uppgifter, och arbetsgivare bör därför överväga nyttan med åtgärden för andra

verksamheter än de som regleras i lag, i förhållande till skyddet för den enskilde arbetssökandens personliga integritet.

Statliga utredningar inom området

I den statliga utredningen om registerutdrag i arbetslivet (SOU 2014:48) föreslogs ett generellt förbud mot att arbetsgivare begär att arbetstagare ska uppvisa eller överlämna ett utdrag ur belastningsregistret, om inte begäran har stöd i lag eller författning meddelad med stöd av lag. Merparten av remissinstanserna var positiva till utredningens förslag om ett förbud mot registerkontroll i arbetslivet, men vissa instanser framförde att förslaget medförde behov av att för vissa aktörer utöka författningsstödet för registerkontroll. Frågan har även tidigare utretts i SOU 2009:44, men har hittills inte lett till lagstiftning.

I betänkandet Utredningen om belastningsregisterkontroll i arbetslivet (SOU 2019:19) lämnas förslag om ett utökat författningsstöd för registerkontroll i arbetslivet såvitt avser bl.a. enskilda aktörer som utför vård- och omsorgsinsatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Utredningen föreslår en ny ”lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning”. Betänkandet har ännu inte lett till lagstiftning.

Juridik- och kanslistabens bedömning och förslag på revidering

Kunder som tar emot välfärdstjänster av anordnare inom kommunens kundval ska alltid känna sig trygga i utförandet av den specifika tjänsten. För personal som arbetar med barn och unga (exempelvis förskola och kulturskola) finns redan lagkrav på att personal ska uppvisa ett registerutdrag ur belastningsregistret utifrån bland annat skollagen. Bortsett från de kundval som omfattar barn och unga finns den övervägande delen av kunderna inom kommunens kundval inom äldrenämndens och socialnämndens ansvarsområden. Skyddsbehovet för den enskilde kunden inom dessa verksamheter bedöms som stort eftersom dessa kunder i många hänseenden befinner sig i en utsatt situation.

Genom att kunna ställa krav på att samtlig personal som anställs inom ramen för anordnarens verksamhet inom kundvalet ska uppvisa ett registerutdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister motverkas att kunder utsätts för brott och kränkandebehandling. Det ska dock noteras att det ytterst är arbetsgivaren, i detta fall anordnaren, som ytterst gör en lämplighetsbedömning i det enskilda fallet om det framgår anmärkningar i det uppvisade registerutdraget. Mot bakgrund av att ett registerutdrag från belastningsregistret innehåller integritetskänsliga uppgifter medför det att en arbetsgivare alltid bör överväga nyttan med åtgärden för andra verksamheter än de som regleras i lag, i förhållande till skyddet för den enskilde arbetssökandens personliga integritet. Då kommunens samtliga kundval vänder sig till enskilda individer med behov

av välfärdsinsatser och som, i många fall, befinner sig i en utsatt situation görs bedömningen att nyttan med åtgärden bör anses väga tyngre än skyddet för den enskilde arbetssökande inom anordnarens verksamhet.

Det ska noteras att det finns olika former av utdrag ur belastningsregistret och att innehållet i dessa skiljer sig åt beroende på vilken verksamhet en arbetssökare är aktuell. Exempelvis kan nämnas att utdrag ur belastningsregister för personal som ska arbeta inom skola och förskola enbart innehåller grövre brott medan utdrag för personal som ska arbeta inom hem för vård och boende eller som ska vara familjehem innehåller fler brottstyper och inte enbart grövre brott. Juridik- och kanslistaben bedömer att varje nämnd själv bör ta ställning till om och i så fall vilken typ av utdrag ur belastningsregistret som ska vara aktuell inom de olika kundvalen. I övrigt ska det nämnas att det inte går att begära ett utdrag ur belastningsregistret med eget angivande av vilka brott som ska ingå. På polismyndighetens hemsida finns det mer information om utdrag ur belastningsregister¹.

Med anledning av ovan bedömning föreslås punkten 16 (generella villkoren) i reglemente för kundval revideras enligt följande.

Utifrån den individuella tjänstens förutsättningar och karaktär kan respektive nämnd ställa krav på följande i kundvalets specifika auktorisationsvillkor.

Ansvarig för verksamheten och samtliga personal som anställs inom ramen för anordnarens verksamhet inom kundvalet ska till anordnaren uppvisa ett registerutdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister. Typ av utdrag ur belastningsregistret beslutas av respektive nämnd i de specifika auktorisationsvillkoren. Utdraget får vara högst ett år gammalt. Vid uppföljning/ tillsyn ska det finnas anteckning om uppvisade belastningsregisterutdrag med information om när utdraget inhämtats samt dag för anställning om inte annat framgår av lag.

Ovan förslag på revidering medför att det i samtliga kundval (oavsett om det finns lagliga krav på inhämtande av registerutdrag eller inte) kan ställas krav på att personal som anställs inom ramen för anordnarens verksamhet inom kundvalet ska uppvisa ett registerutdrag till anordnaren. Vid kommunens uppföljning inom respektive kundval är anordnare även skyldig att uppvisa ett register över inhämtande av registerutdrag (anteckning om att registerutdrag uppvisats). På så sätt kan kommunen följa upp att anordnaren följer kommunens auktorisationsvillkor och vid eventuell brist besluta om

---

¹ <https://polisen.se/tjanster-tillstand/belastningsregistret/>

sanktion. Det ska noteras att det föreslagna villkoret utgör ett krav på utdrag ur belastningsregistret enbart avser nyanställda inom kundvalet. Redan befintligt anställda hos anordnaren kan, utifrån arbetsrättsliga aspekter, inte vara skyldiga att efterhand uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret om inte annat framgår av särskild lag.

Sammantaget innebär den föreslagna revideringen av kundvalet en möjlighet för nämnden att i de specifika auktorisationsvillkoren ställa krav på uppvisande av utdrag ur belastningsregistret. Om nämnden väljer att införa villkor om utdrag ur belastningsregister i ett kundval är det viktigt att det föregås av en avvägning mellan nytta/behållning för kunden i förhållande till skyddet för den enskilde arbetssökandens personliga integritet. Nämndens beslut kommer också innebära en avvägning om vilken typ utdrag som ska begäras.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget väntas inte ge några direkta ekonomiska konsekvenser för kommunen. Det ska dock noteras att anordnarens verksamhet kan påverkas av förslaget om liknande krav inte ställts tidigare av anordnaren själv. Förslaget innebär en viss administration för anordnarens del. Nyttan med att vidta åtgärden bedöms dock överväga den begränsad administration för att hantera registerutdragen som förslaget ger upphov till.

Konsekvenser för barn

Personer som arbetar med barn omfattas redan i dag av olika lagkrav som medför att ett inhämtande av ett utdrag ur belastningsregister ska ske innan anställning. Det framgår bland annat av skollagen. Förslaget till beslut i ärendet medför inga direkta konsekvenser för barn ur denna aspekt. Då syftet med den föreslagna revideringen är att öka tryggheten för enskilda kunder inom kommunens kundval generellt kan förslaget ge positiva konsekvenser för barn som är närstående till enskilda kunder vilket är positivt.

Bilagor

1. Protokollsutdrag från äldrenämnden den 27 oktober 2021, § 95, Revidering av specifika villkor och sanktioner i kundvalet särskilt boende för äldre
2. Protokollsutdrag från äldrenämnden den 27 oktober 2021, § 96, Revidering av specifika villkor och sanktioner i kundvalet hemtjänst, ledsagning och avlösning
3. Protokollsutdrag från äldrenämnden den 27 oktober 2021, § 97, Revidering av specifika villkor och sanktioner i kundvalet dagverksamhet för äldre
4. Förslag på revidering av reglemente för kundval

Sidrah Schaider
Stadsjurist/kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben